

15.10.2025

ITÄ- JA POHJOIS-SUOMEN MAAKUNTIEN KANTA EU-KOMISSION EAKR-ASETUKSEEN JA SIITÄ LAADITTAVAAN U-KIRJELMÄÄN

Alue- ja rakennepolitiikan EU4-jaosto keskusteli kokouksessaan 10.10.2025 Suomen näkökannoista komission asetuksiin ja työn alla oleviin u-kirjelmiin. Komission esitykset EAKR- ja ESR-asetuksiksi on yhdistetty yhteen u-kirjelmään.

Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat lausuvat komission EAKR-asetusesityksestä COM (2025) 552 final seuraavaa:

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ansiosta Itä- ja Pohjois-Suomessa on tapahtunut paljon myönteistä kehitystä. Alueen bruttokansantuote on noussut kohti muun Suomen tasoa, mutta Itä- ja Pohjois-Suomen bruttokansantuote asukasta kohti on kuitenkin edelleen selkeästi ja suhteellisesti koko maan vastaavaa lukua alhaisempi.

Älykäs erikoistuminen on EU:n innovaatiopolitiikkaa, jossa alueet tunnistavat vahvuutensa ja hyödyntävät niitä alueensa kehittämässä. Erikoistuminen tarkoittaa keskittymistä kilpailukykyisiin vahvuuksiin kuten TKI-ympäristöihin, jolloin myös investointien on mahdollista sijoittua niihin.

Komission esityksessä EAKR-rahasto täydentää muuta kansallisten ja alueellisten kumppanuussuunnitelmien soveltamisalaan kuuluvaa politiikkaa ja edistää siten synergia vaikutuksia niiden välillä. Kumppanuussuunnitelmien ei-korvamerkitystä osuudesta mahdollisimman suuri osuus tulee kohdistaa aluekehitykseen, joka tukee talouskasvua ja osaamisen kehittämistä alueilla, kuten matkailu, kehittää kilpailukykyä ja tuottavuutta. Huolimatta maatalouden suorien tulotukien korvamerkinnästä, pidämme huonosti harkittuna komission esitystä sisällyttää maatalous ja aluekehitys yhteiseen kumppanuussuunnitelmaan, mikä käytännössä ajaa ne kilpailuun keskenään ja lähtökohtaisesti vaarantaa kumppanuuden.

EAKR-asetuksen oikeusperusta on SEUT-sopimuksen 174 ja 176 artikloissa. Artiklassa 176 määritellään EAKR:n tavoitteet seuraavasti: ”Euroopan aluekehitysrahaston tarkoituksena on myötävaikuttaa keskeisimmän alueellisen epätasapainon poistamiseen unionissa osallistumalla kehityksessä jälkeen jääneiden alueiden kehittämiseen ja rakenteelliseen mukauttamiseen sekä taantuvien teollisuusalueiden uudistamiseen.”

Lisäksi SEUT-sopimuksen 174 artiklassa kehoitetaan kiinnittämään mm. erityistä huomiota vakavista ja pysyvistä luontoon tai väestöön liittyvistä haitoista kärsiviin alueisiin, kuten pohjoisimpiin alueisiin, joiden väestötiheys on erittäin alhainen.

EAKR-asetusehdotuksen I luvun 4 artikla *Tuki epäsuotuisille alueille* antaa erittäin vahvan tuen Suomen liittymissopimukseen perustuvan pohjoisten harvaan asuttujen alueiden (NSPA) rahoituksen korostamiselle tulevassa kansallisessa ja alueellisessa kumppanuussuunnitelmassa.

Luvun 4 mukaan jäsenvaltioiden on kiinnitettävä erityistä huomiota haasteisiin epäsuotuisilla alueilla, kuten vakavista ja pysyvistä luontoon tai väestöön liittyvistä haitoista kärsivillä alueilla, kuten pohjoisimmilla alueilla, joiden väestötiheys on erittäin alhainen. Artiklassa viitataan myös kohdennettuun rahoitukseen, joka voidaan sisällyttää kansallisen ja alueellisen kumppanuussuunnitelmaan sisältyvään mahdolliseen yhdennettyyn lähestymistapaan. Oletuksena siis on, että rahoitusta kohdennetaan etenkin perussopimusten mukaiseen toimintaan, joihin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Komission esitys viittaa useassa kohtaa vuosien 2021–2027 unionin rahoitusvälineisiin ja niiden tasoon. Kumppanuus-asetuksen COM (2025) 565 final/2 liitteessä 1 todetaan heti alussa kullekin jäsenvaltiolle asetuksen 565 10 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti myönnettävän unionin rahoitusosuuden laskentamenetelmästä. Sen mukaan jako-osuus ei voi missään jäsenvaltiossa olla pienempi kuin 80 prosenttia eikä suurempi kuin 105 prosenttia jäsenvaltion vuosien 2021–2027 jako-osuudesta.

NSPA-erityistuki ja harvanasutuksen yleiskriteeri tuovat yli puolet Suomen saamasta kokonaistuesta kaudelle 2021–2027 ja Suomen on pidettävä neuvotteluissa tästä kiinni. Pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityismääräraha, ns. NSPA-tuki, on laskennallisesti vähintään 50 euroa/hlö/vuosi.

Suomen johdonmukaisesti esillä pitämä ja liittymissopimukseen perustuva NSPA-erityisrahoitus tulisi turvata myös jatkossa ja se tapahtuisi parhaiten selkeitten EU-asetuksessa määriteltyjen varojenjako- ja laskentamenetelmien avulla.

Suomi on sitoutunut liittyessään EU:n jäseneksi EU:n tasoiseen alueiden kehittämiseen ja sen rahoittamiseen yhteisistä alue- ja rakennepolitiikan rahastoista. EU on sopimuksen toinen sopijapuoli ja myös sen on pidettävä sitoumuksistaan kiinni. Kyse on Suomelle periaatteellisesta, poliittisesti tai taloudellisilta vaikutuksiltaan merkittävistä EU-asiasta.

Suhtaudumme myönteisesti EAKR-asetuksen artiklaan 5, joka koskee *Kestävää kaupunkikehitystä* sekä asetuksen *Interreg-suunnitelmaa* koskevaan lukuun II.

Demokratian näkökulmasta ja EU:n pitkän aikavälin legitimitietin kannalta on elintärkeää, että alueellinen ja paikallinen taso pysyvät alue- ja rakennepolitiikan keskiössä, eivät vain kumppanuussuunnitelman otsikossa.

Ystävällisin terveisin,

Maakuntajohtajat

Tytti Määttä
Maakuntajohtaja
Pohjois-Savon liitto

Heini Utunen
Maakuntajohtaja
Etelä-Savon maakuntaliitto

Riikka Pirkkalainen
Maakuntajohtaja
Kainuun liitto

Jyrki Kaiponen
Maakuntajohtaja
Keski-Pohjanmaan liitto

Hannu Takkula
Maakuntajohtaja
Lapin liitto

Markus Hirvonen
Maakuntajohtaja
Pohjois-Karjalan
maakuntaliitto

Jussi Rämet
Maakuntajohtaja
Pohjois-Pohjanmaan liitto